Mottagare
Regionstyrelsen

Remiss. Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor

Förslag till beslut

- Upprättat yttrande inges som Region Gotlands svar till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Sammanfattning

Denna promemoria ger förslag på att både nuvarande lag om kommunala energiplaner och förordningen om myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader ersätts av en lagstiftning anpassad till de nuvarande energipolitiska målen. Den föreslår skyldighet för kommuner och regioner att redovisa egna åtgärder för energieffektivisering i en långsiktig plan och att varje år rapportera uppgifter om egen energianvändning till Statens energimyndighet.

Förslagen innebär också att kommuner, regioner och statliga myndigheter i vissa fall ska beakta principen om ”energieffektivitet först” och att offentliga upphandlingar ska ta hänsyn till energieffektivitet vid upphandling av vissa varor och tjänster och vid köp och hyra av byggnader och lokaler.

Författningarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2027.

Ärendebeskrivning

Uppdraget handlar i grunden om att anpassa den svenska lagstiftningen till Europeiska unionens (EU) uppdaterade energieffektivitetsdirektiv (2023/1791), förkortad EED. Direktivet gäller den offentliga sektorns energianvändning, krav på energieffektivitet vid offentlig upphandling samt den övergripande principen om ”energieffektivitet först”. Det väcker behovet av en utvecklad regional och lokal energiplanering, bland annat för att möta behoven som elektrifieringen medför. Nuvarande Lag (1977:439) om kommunal energiplanering föreslås bli ersatt av en lagstiftning med en tillhörande förordning som även omfattar statliga förvaltningsmyndigheter och som anges vara anpassad till de nuvarande energipolitiska målen. Vidare föreslås skyldighet för kommuner och regioner att redovisa åtgärder för energieffektivisering i en långsiktig plan och ett nytt krav på att rapportera uppgifter om energianvändning till Statens energimyndighet.

Här följer en sammanfattande redovisning av skillnaderna mellan det

remitterade förslaget och nuvarande lag om kommunal energiplanering. Det som är nytt och anmärkningsvärt i det nya förslaget, jämfört med den traditionella energiplaneringen, är att fokus flyttas från att främst vara en strategisk beskrivning (en plan) till att bli ett aktivt styrverktyg med krav på redovisning och analys.

Här är de viktigaste nyheterna uppdelade i fyra områden:

1. Från ”plan” till ”redovisning av åtgärder” (7 §)

Tidigare har energiplanen ofta handlat om visioner och övergripande mål. Nu införs en mer konkret skyldighet:

- Krav på åtgärdsplan: Kommuner och regioner måste nu i en långsiktig plan faktiskt redovisa vilka åtgärder de planerar att vidta i sin egen verksamhet.
- Socialt perspektiv: Det är nytt att man måste redovisa hur man ska mildra konsekvenserna för låginkomsthushåll och utsatta grupper som kan drabbas av till exempel energifattigdom till följd av åtgärderna.
- Krav på finansieringsmodeller: Man måste nu utreda om "avtal om energiprestanda" (EPC) kan användas vid renovering av större offentliga byggnader (>750 kvm).

2. Principen ”energieffektivitet först” (9–10 §§)

Detta är en av de mest betydande förändringarna. Det handlar inte längre bara om att ha en plan, utan om hur man fattar beslut:

- Analyskrav vid investeringar: Innan kommunen beslutar om större investeringar eller planer måste man analysera olika alternativ och bedöma vilket som är mest energieffektivt.
- Systematiskt arbetssätt: Energieffektivitet ska alltså vara en integrerad del av beslutsunderlagen för stora projekt, inte bara något som nämns i en övergripande energiplan.

3. Ökad styrning och rapportering (10 §)

Det blir betydligt mer kontroll från statlig sida:

- Rapportering: Regeringen/myndighet kommer kunna kräva att kommuner rapporterar in hur de har tillämpat principen om ”energieffektivitet först”.
- Statlig detaljstyrning: Staten får utökade möjligheter att bestämma exakt vad som ska ingå i redovisningarna och vad som räknas som en ”stor investering”.

4. Försörjningstrygghet och krisberedskap (3–11 §§)

Även om energiplanering alltid funnits, är betoningen på säkerhet nu tydligare:

- Beredskap: Planeringen ska explicit bidra till att möta energibehov vid ”fredstida krissituationer och höjd beredskap”.
- Prioritering av el: Det införs specifika regler för hur kommuner ska delta i planering för att prioritera samhällsviktiga elanvändare.

Den gamla modellen handlade sammanfattningsvis om att ha en plan. Den nya modellen handlar om att bevisa att man effektiviserar, att analysera alternativ innan man bygger och att rapportera resultaten uppåt. Vidare föreslås att kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter i vissa fall ska beakta principen om ”energieffektivitet först”. Det föreslås även ny lagstiftning för hur upphandlande myndigheter och enheter ska ta hänsyn till energieffektivitet vid upphandling av vissa varor och tjänster och vid köp och hyra av byggnader och lokaler. Författningarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 mars 2027.

Bedömning
Förvaltningens bedömning är att det överlag är bra med en uppdatering av lagstiftning men att de nya förslagen till redovisning, enligt kraven i energieffektiviseringsdirektivet, bygger en ny och omfattande struktur för energiredovisning inom kommuner och regioner. Det är bra med en strukturerad plan för energieffektivisering, men med tanke på förhållandena i Sverige – kallt klimat, fossilfri uppvärmning och redan välisolerade offentliga byggnader – skulle kraven bli mer träffsäkra om de utformades specifikt efter svenska förhållanden.

Vidare tänjer de föreslagna kraven i energiplaneringen på vad kommuner och regioner egentligen har rådighet över i fråga om energisystemets utveckling. Det är mycket långa ledtider i fråga om etableringar av större betydelse för energisystemet – ofta långt över den fyraårsperiod som föreslås för en energiplan. Den energistatistik som kommuner har tillgång till är ofta bristfällig på grund av sekretess-krav. Dessa krav påverkar även vad som får visas i en energiplan och begränsar planens tydlighet. Vidare bygger energiplaneringens effektivitet på att statliga myndigheter kan bidra konstruktivt i tidiga skeden. I nuläget, kanske beroende på oron i omvärlden, lämnar den många frågor obesvarade gällande vad som kan tillåtas i fråga om fysiska etableringar.

Beslutsunderlag
Promemoria. Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor, inkom 2026-07-02
Remissmissiv, inkom 2026-07-02
Remissvar Region Gotland, 2026-09-17
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-10-20

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet. (Svar lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och kn.e.remissvar@regeringskansliet.se samt med kopia till sandra.lennander@regeringskansliet.se och daniel.friberg@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/01494 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.)